

УКРСИББАНК
BNP PARIBAS GROUP

До Конституційного суду України
01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14

№: 33-15/37624

Дата: 14.11.2014 р.

Публічне акціонерне товариство
«УкрСиббанк»

місцезнаходження:
61001, м. Харків,
просп. Московський, буд. 60,
МФО 351005, ЄДРПОУ 09807750

адреса для листування:
04070, м. Київ,
вул. Андріївська, б. 2/12
Засіб зв'язку:
тел. (044) 5850182.

В особі представника:
Виконуючого обов'язки
Голови Правління АТ «УкрСиббанк»
Панова Сергія Миколайовича,
що діє на підставі Статуту,
місце проживання зареєстровано
за адресою:

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

Конституційний Суд України відповідно до положень пункту 4 частини 1 статті 13 Закону України «Про Конституційний суд України» (далі за текстом – Закон) приймає рішення та дає висновки у справах щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України.

Згідно до положень статті 42 Закону конституційне звернення - це письмове клопотання до Конституційного Суду України про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також прав юридичної особи.

В процесі практичного застосування частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищим господарським судом України та Верховним судом України судами здійснюється неоднозначне застосування вказаної норми (частина 4 статті 559 Цивільного кодексу України), що має своїм наслідком порушення прав та законних інтересів Публічного акціонерного товариства «УкрСиббанк» (надалі – АТ «УкрСиббанк»), що відповідно до положень статті 94 Закону України «Про Конституційний Суд України» є підставою для конституційного звернення та необхідності офіційного тлумачення частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України.

Відповідно до частини четвертої статті 559 Цивільного кодексу України:

«4. Порука припиняється після закінчення строку, встановленого в договорі поруки. У разі, якщо такий строк не встановлено, порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя. Якщо строк основного зобов'язання не встановлений або встановлений моментом пред'явлення вимоги, порука припиняється, якщо кредитор не пред'явить позову до поручителя протягом одного року від дня укладення договору поруки.»

Верховний Суд України при розгляді нижчезазначених справ (роздрукування копій постанов Верховного Суду України у справах № 6-32цс14, № 6-28цс14 додається за №1 та 4 переліку додатків) за участю Банка у 2014 році зробив наступні висновки:

- пред'явленням вимоги до поручителя є пред'явлення до нього позову (висновок впливає з аналізу прийнятих постанов та матеріалів судових справ, оскільки Верховний суд вважає тотожними поняття «вимога» та «позов»);
- шестимісячний строк, передбачений частиною 4 статті 559 ЦК України, для пред'явлення вимоги поручителю обчислюється від дня дострокового повного погашення заборгованості, зазначеного кінцевим строком у вимозі кредитора до боржника.

В той же час, у 2008 році Верховний Суд України відмовив у порушенні касаційного провадження з перегляду постанови Вищого господарського суду України від 26 лютого 2008 року в справі №18/533, з мотивів її невідповідності нормам матеріального та процесуального права, а також різного застосування Вищим господарським судом України одного й того ж положення закону в аналогічних справах (роздрукування копій ухвали додається за №5 переліку додатків). Таким чином наразі є чинним висновок Вищого господарського суду України в постанові від 26 лютого 2008 року в справі №18/533 (роздрукування копій постанови додається за №6 переліку додатків) «...що обмеження шестимісячного строку звернення кредитора поданням відповідного позову до суду частиною четвертою ст. 559 ЦК України взагалі не встановлено, є нормою яка ініційована безпосередньо апеляційним господарським судом і в дійсності в контексті ст. 559 ЦК України не існує.»

Крім цього, суди касаційної інстанції при вирішенні цивільних та господарських справ роблять протилежні висновки на підставі частини 4 статті 559 ЦК України (далі звернення містить посилання на відповідку судову практику).

У зв'язку з вищенаведеним існує необхідність офіційного тлумачення волі законодавця, матеріалізованої у нормі права (частині 4 статті 559 ЦК України) з метою найбільш правильної її реалізації.

Так неоднозначне правозастосування названої норми призводить до порушення прав, як АТ «УкрСиббанк», так і комерційних банків, їх клієнтів, та порушення положень Конституції України, а саме:

- статті 19, згідно якої правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством;
- статті 129, згідно якої судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються лише закону.

Неоднозначне застосування частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України місцевим судом, апеляційним судом, судом касаційної інстанції та

Верховним Судом України у справах за позовами АТ «УкрСиббанк» до поручителів та і юридичних осіб – позичальників, які належать до групи компаній АІС («Автоінвестстрой»), призвело до порушення конституційного права Банку на судовий захист та правосуддя на засадах законності. Суди по цих справах, неоднозначно застосувавши вказану норму права, звільнили поручителів та від виконання своїх зобов'язань за укладеними ними договорами поруки, що зробило неможливим стягнення з них боргу у сумі більше ніж доларів США (роздрукування копій постанов Верховного Суду України у справах № 6-32цс14, № 6-28цс14 додається за №1 та 4 переліку додатків).

Правосуддя в Україні здійснюється на засадах верховенства права з метою захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Конституційні принципи правової держави і верховенства права, визнання найвищої юридичної сили Основного Закону України, норми якого є нормами прямої дії, передбачають, що діяльність судових органів здійснюється відповідно до основних засад судочинства (статті 1, 8, 129 Конституції України), зокрема, принципу законності.

Цей принцип передбачає застосування судами законів України, а також нормативно-правових актів відповідних органів державної влади, виданих на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Неоднозначне застосування однієї і тієї ж норми в аналогічних справах свідчить про порушення цього принципу, так як відмова у задоволенні позовних вимог, яка пов'язана з неоднозначним застосуванням положень частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України, свідчить про неналежний захист судом прав та законних інтересів АТ «УкрСиббанк», що гарантовані Конституцією України.

Відповідно до Конституції України держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки; усі суб'єкти права власності рівні перед законом; захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу; права і свободи людини і громадянина захищаються судом; судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій її території; обов'язковість рішень суду є однією з основних засад судочинства (частина четверта статті 13, частина перша статті 17, частина перша статті 55, частина п'ята статті 124, пункт 9 частини третьої статті 129).

Право кожного на судовий захист охоплює, зокрема, визначений у законі комплекс дій, спрямованих на захист і поновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави.

Спори, що виникають між учасниками договірних правовідносин, підлягають вирішенню судом на підставі статті 55 Конституції України, загальних та спеціальних норм закону.

Крім цього, неоднозначне застосування судами положень частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України, свідчить про порушення прав АТ «УкрСиббанк» на отримання прибутку (що є основною метою діяльності АТ «УкрСиббанк», як підприємницького товариства) за рахунок майна та коштів поручителів, які фактично звільняються від відповідальності. А також порушує

права поручителів, які взагалі позбавляються можливості виконати зобов'язання визначене договором поруки у добровільному порядку, оскільки керуючись правовою позицією Верховного Суду України кредитори будуть вимушені протягом 6-ти місяців пред'являти до поручителів позови, замість письмових вимог, як це встановлено другим реченням частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України. Таким чином кредитори примушені робити те, що не передбачено законом.

Як зазначив Конституційний Суд України, строки звернення до суду як складова механізму реалізації права на судовий захист є однією з гарантій забезпечення прав і свобод учасників правовідносин (абзац п'ятий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 22 лютого 2012 року № 4-рп/2012).

Внаслідок неоднозначного застосування судами України частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України погіршується стан національної банківської системи, відбувається послаблення захисту прав банків, як кредиторів, посилюється соціальна напруга в суспільстві. Оскільки враховуючи судову практику Верховного Суду України банки-кредитори з метою захисту власних прав та недопущення втрати забезпечення виконання зобов'язань поручителями вимушені вимагати дострокового виконання зобов'язань за наданими кредитами з подальшим пред'явленням позовів про стягнення заборгованості як з позичальників, так і з поручителів. Зазначені дії банків-кредиторів викликають негативне ставлення до банківської системи у позичальників, які не разі не мають можливості достроково виконати зобов'язання, враховуючи складну економічну та суспільно-політичну ситуацію в країні.

Взагалі правова неясність при застосуванні вищезазначеної норми права впливає на подальшу стабільну роботу банків України. Національна банківська система може стабільно працювати лише за умови довіри з боку клієнтів (фізичних осіб та суб'єктів господарювання) та захисту прав кредиторів судовою владою України. Що полягає в однозначному застосуванні норм права у відповідності до волі законодавця.

Велику увагу застосуванню та удосконаленню статті 559 Цивільного кодексу України приділяють учасники Незалежної асоціації банків України (надалі – НАБУ), яка об'єднала 100 банків України з метою вирішення будь-яких питань між учасниками ринку фінансів, спільному забезпеченні захисту їх інтересів та вибудовування єдиної лінії взаємовідносин з Національним банком України та іншими державними органами. На даний час Комітет з питань захисту прав кредиторів НАБУ, враховуючи зловживання неоднозначним застосування статті 559 ЦК України та думку банківської спільноти, розробляє проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав та інтересів кредиторів», який буде запропонований Національному банку України та Кабінету Міністрів України з метою законодавчого врегулювання існуючих питань. Більш детальна інформація з проектом зазначених змін є на сайті НАБУ за посиланням: <http://www.nabu.com.ua/ukr/komiteti/komitet-z-pitan-zakhistu-prav-kreditoriv/dokumenti-v-roboti/106479/>.

Правова позиція Верховного Суду України, яка викладена нижче в постановках суду, ускладнює подальшу реструктуризацію значної частини кредитних портфельів банків, оскільки кредитори змушені звертатись з позовом до суду про стягнення заборгованості з поручителів, замість звернення до поручителів з письмовою вимогою про виконання обов'язку за боржників.

Подальше врегулювання спору та реструктуризація заборгованості після звернення з позовом можливі за умови виконання вимог процесуального законодавства та покладанням сплаченого судового збору на боржників. Таким чином обмежуються права поручителів (як фізичних, так і юридичних осіб) на добровільне виконання вимоги кредитора про виконання обов'язку за боржників, оскільки врегулювання заборгованості буде здійснюватись на стадії судового розгляду позову кредитора, а також виникають додаткові витрати у вигляді відшкодування кредитору сплаченого судового збору.

Можна стверджувати, що обставини викладені в цьому конституційному зверненні, не є окремим випадком, а створюють велику системну проблему, яка перешкоджає банківській діяльності, що відмічено зокрема Незалежною асоціацією банків України, та порушує права фізичних та юридичних осіб.

I. Приклади застосування частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України Верховним судом України у справах за участі АТ «УкрСиббанк».

Постанова Верховного Суду України від 10 вересня 2014 року № 6-32цс14

(роздрукування копії постанови додається за №1 переліку додатків, офіційний веб-сайт Верховного Суду України [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/A6A11C0D06F77FBAC2257D6B0029B339](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/A6A11C0D06F77FBAC2257D6B0029B339)).

Правова позиція.

«Виходячи із загальних засад цивільного законодавства та судочинства, права особи на захист у суді порушених або невизнаних прав, рівності процесуальних прав і обов'язків сторін (статті 3, 12-15, 20 ЦК України; статті 3-5, 11, 15, 31 ЦПК України) необхідно дійти висновку, що в разі невизнання кредитором права поручителя, передбаченого частиною першою статті 559 ЦК України, на припинення зобов'язання за договором поруки таке право підлягає захисту судом за позовом поручителя шляхом визнання його права на підставі пункту 1 частини другої статті 16 ЦК України.

Умови договору поруки про його дію до повного припинення всіх зобов'язань боржника не свідчать про те, що договором встановлено строк припинення поруки в розумінні статті 251 ЦК України, тому в цьому разі підлягають застосуванню норми частини четвертої статті 559 ЦК України про те, що порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя, а оскільки банком відповідно до умов кредитного договору змінений строк виконання основного зобов'язання, то відповідно до частини четвертої статті 559 ЦК України вимоги до поручителів повинні бути заявлені в межах шести місяців від дня настання цього строку.»

Витяг з мотивувальної частини Постанови.

«Отже, поряд з встановленням строку дії кредитного договору сторони визначили й строки виконання боржником окремих зобов'язань (повернення платежів), що входить до змісту основного зобов'язання, яке виникло на основі договору.

У зв'язку з порушенням боржниками строків повернення кредиту, що встановлені угодами про надання траншів, та виникненням заборгованості за кредитними договорами кредитор використав передбачене частиною другою статті 1050 ЦК України та пунктом 11.1 кредитних договорів право на односторонню зміну умов кредитних договорів, надіславши 1 квітня 2009 року боржникам і поручителям повідомлення про дострокове повернення всієї суми кредиту та пов'язаних із ним платежів до 15 квітня 2009 року.

Таким чином, у разі зміни кредитором на підставі частини другої статті 1050 ЦК України строку виконання основного зобов'язання передбачений частиною четвертою статті 559 ЦК України шестимісячний строк підлягає обрахуванню від цієї дати.

З урахуванням зазначених правових норм суд касаційної інстанції обґрунтовано погодився з висновками апеляційного суду про те, що передбачений частиною четвертою статті 559 ЦК України строк пред'явлення кредитором вимог до поручителів про повернення боргових сум повинен обчислюватись з 16 квітня 2009 року, а оскільки такі вимоги були заявлені до поручителя ОСОБА 2 більше ніж через шість

місяців після настання строку виконання зобов'язань – 5 березня 2012 року, у силу положень частини четвертої статті 559 ЦК України порука припинилась.

Зазначені правові висновки узгоджуються з нормами частини четвертої статті 559 ЦК України, а доводи заяви ПАТ «УкрСиббанк» цих висновків не спростовують.»

Науковий висновок члена науково-консультативної ради при Верховному Суді України Бичкової С.С. (копія додається за №2 переліку додатків):

«У контексті ч. 4 ст. 559 ЦК України термін «вимога» слід розглядати як вимогу про добровільне виконання взятого на себе зобов'язання поручителем, а не як позов до суду. І тільки у разі невиконання або неналежного виконання зобов'язання поручителем можна говорити про застосування інституту позовної давності, перебіг якої, згідно із ч. 5 ст. 261 ЦК України, починається від дня, коли у кредитора виникає право пред'явити вимогу про виконання зобов'язання.»

Позиція члена науково-консультативної ради при Верховному Суді України Кузнецової Н.С. (копія додається за №3 переліку додатків):

«...законодавець встановлює різний порядок припинення поруки: у випадку, коли строк поруки не визначений, порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя.

Вважаємо, що у данному випадку йдеться про будь-яку формалізовану письмову вимогу до поручителя, заявлену як в судовому, так і в позасудовому порядку. В останньому випадку така вимога надає кредитору право звернутись до суду з позовом протягом загального строку позовної давності.»

Постанова Верховного Суду України від 10 вересня 2014 року № 6-28цс14

(роздрукування копії постанови додається за №4 переліку додатків, офіційний веб-сайт Верховного Суду України [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/BC981277A43AAE25C2257D7400235112](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/BC981277A43AAE25C2257D7400235112)).

Правова позиція.

«У разі якщо кредитор змінив строк виконання основного зобов'язання, направивши боржнику вимогу про повне дострокове погашення заборгованості за кредитом, процентів за користування кредитом та інших платежів, при цьому договором поруки не визначено строк, після закінчення якого порука припиняється, шестимісячний строк, передбачений частиною четвертою статті 559 ЦК України, для пред'явлення вимоги поручителю обчислюється від дня дострокового повного погашення заборгованості, зазначеного кінцевим строком у вимозі кредитора до боржника.

Одночасне направлення боржнику та поручителю вимоги про дострокове повернення кредиту у зв'язку з наявністю заборгованості не є вимогою кредитора до поручителя в сенсі частини четвертої статті 559 ЦК України.»

Рішення Верховного Суду України, прийняте за результатами розгляду заяви про перегляд судового рішення з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, є обов'язковим для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить зазначені норми права, та для всіх судів України.

Оскільки рішення Верховного Суду України впливає на формування судової практики на Україні, а суди зобов'язані привести свою судову практику у відповідність із рішенням Верховного Суду України, велике суспільне значення має законність прийнятих рішень та вираженість правової позиції.

Нижче наводиться аналіз норми права, яка має бути протлумачена, та її застосування Верховним Судом України.

II. Неоднозначне застосування судами поняття «вимога до поручителя».

Відповідно до частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України: «Порука припиняється після закінчення строку, встановленого в договорі поруки. У разі, якщо такий строк не встановлено, порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя. Якщо строк основного зобов'язання не встановлений або встановлений моментом пред'явлення вимоги, порука припиняється, якщо кредитор не пред'явить позову до поручителя протягом одного року від дня укладення договору поруки».

У Цивільному кодексі України використовуються терміни “позов” і “вимога” у різних нормах, тому однозначно не можна говорити про те, що це синоніми.

Термін “вимога” вживається у більш широкому розумінні ніж позов, оскільки вимога це не завжди позов, але позов це завжди вимога. Цієї думки також притримується секретар Пленуму Верховного Суду України, кандидат юридичних наук Юрій Сенін, який вважає, що «за змістом ст. 559 ЦК і ст. 555 ЦК, у якій не можна робити подвійне тлумачення, впливає, що не можна змінювати вимогу на позов, і тим паче ототожнювати їх. У зобов'язальному праві більше тридцяти понять «вимога», які чітко визначені. І ніде не зазначено, що вимога – це позов.» (копія статті «Про практику застосування судами України положень ч.4 ст.559 Цивільного кодексу України», Вісник Верховного Суду України, №10(170), додається за №21 переліку додатків, відповідна думка зазначена на сторінці 6).

Вважаємо, що поняття «вимога до поручителя» та «позов до поручителя», що застосовуються у частині 4 статті 559 ЦК України не є тотожними і мають різне значення. Так фактично під «вимогою до поручителя» розуміється будь-яка письмова вимога, яка направляється кредитором до поручителя в позасудовому порядку з метою добровільного виконання останнім власних обов'язків за договором поруки. В той же час «позов до поручителя» - це позовна заява, яка подається кредитором до суду з метою захисту своїх порушених прав та охоронюваних законом інтересів.

Порівнюючи частину четверту статті 559 ЦК України із частиною 1 статті 555 цього Кодексу, стає очевидним, що законодавець допускає як звернення з вимогою до поручителя, так і пред'явлення позову до нього.

Статтею 555 ЦК України встановлюються різні права та обов'язки поручителя у разі пред'явлення до нього вимоги або позову.

Пред'явлення вимоги, яка передбачена частиною четвертою статті 559 ЦК України, слід відрізняти від вимоги, що визначається як «позов».

Поручитель має отримати, відповідно кредитор зобов'язаний пред'явити вимогу до поручителя, а вже після цього вирішувати питання щодо судового вирішення цього спору, оскільки сам факт отримання такої вимоги поручителем спонукає його у добровільному порядку виконати зобов'язання визначене договором поруки. У разі невиконання – настають наслідки невиконання та може бути пред'явлено позов. Аналогічну думку зазначив завідувач кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академік Національної академії правових наук України, професор, доктор юридичних наук Роман Майданик під час Круглого столу в Верховному Суді України (копія статті «Про практику застосування судами України положень ч.4 ст.559 Цивільного кодексу України», Вісник Верховного Суду України, №10(170), додається за №21 переліку додатків, відповідна думка зазначена на сторінці 8).

У статті 555 ЦК України зазначено, що у разі одержання вимоги кредитора поручитель зобов'язаний повідомити про це боржника, а в разі пред'явлення до нього позову – подати клопотання про залучення боржника до участі у справі.

Аналіз вищезазначеної статті доводить, що законодавець передбачив різні обов'язки поручителя в залежності від дій кредитора. Законодавець чітко розрізняє вимогу, яка є будь-яким формалізованим письмовим зверненням до поручителя, та позов. Якщо пред'являється вимога, то поручитель має здійснити передбачені законом дії (повідомити боржника), а якщо пред'являється позов – то поручитель має заявити клопотання про залучення боржника до участі у справі, оскільки позов вирішується в суді. Таким чином неможна ототожнювати різні за значенням поняття «вимоги» та «позову».

«Під вимогою, на думку Голови Верховного Суду України, кандидата юридичних наук Ярослава Романюка, слід мати на увазі в будь-якій доступній і зрозумілій для поручителя формі повідомлення його кредитором про те, що у зв'язку з невиконанням свого обов'язку боржником в поручителя виникло зобов'язання виконати обов'язок боржника. Зазначеною вимогою може бути позов до суду, але це зовсім не обов'язково. Такий висновок підтверджується змістом ч. 1 ст. 555 ЦК.» (копія статті «Про практику застосування судами України положень ч.4 ст.559 Цивільного кодексу України», Вісник Верховного Суду України, №10(170), додається за №21 переліку додатків, відповідна думка зазначена на сторінці 6).

Ми підтримуємо думку професора кафедри цивільного права №1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктора юридичних наук Інни Спасибо-Фатєєвої, яка «*вважає, що в другому реченні ч.4 ст. 559 ЦК йдеться про вимогу до поручителя безпосередньо.*» (копія статті «Про практику застосування судами України положень ч.4 ст.559 Цивільного кодексу України», Вісник Верховного Суду України, №10(170), додається за №21 переліку додатків, відповідна думка зазначена на сторінці 7).

На нашу думку, доказом того, що це різні поняття є, зокрема, той факт, що законодавець застосовує ці поняття окремо один від одного в одній і тій самій частині однієї статті 559 Цивільного кодексу України.

Зміна розуміння законодавцем порядку припинення поруки відбулась після прийняття нового Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р.

Так Цивільним кодексом УРСР від 18.07.1963 р. у ч. 2 ст. 194 було встановлено: «Порука також припиняється, якщо кредитор протягом трьох місяців з дня настання строку зобов'язання не пред'явить позову до поручителя. Якщо строк виконання зобов'язання не зазначений, або визначений моментом вимоги, то при відсутності іншої угоди відповідальність поручителя припиняється після закінчення одного року з дня укладення договору поруки».

А з прийняттям нового Цивільного кодексу України підхід законодавця у цьому питанні змінився, норма закону була пом'якшена, замість обов'язку пред'являти позов до поручителя протягом трьох місяців була встановлена необхідність пред'являти вимогу протягом шести місяців, і тепер припинення поруки вже пов'язується з ненаправленням поручителю саме вимоги, а не позову.

Але слід зазначити, що суди України неоднозначно застосовують частину 4 статті 559 ЦК України.

III. Неоднозначне застосування судами поняття «настання строку виконання основного зобов'язання».

Згідно другого речення частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України:

«У разі, якщо такий строк не встановлено, порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя.»

Цивільне законодавство України дає відповідь з питання визначення та обчислення строків.

Частина 1 статті 251 Цивільного кодексу України визначає: «Строком є певний період у часі, зі впливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.»

Відповідно до положень частини 1 статті 252 Цивільного кодексу України: «Строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами.»

Відповідно до частини 1 статті 530 Цивільного кодексу України, якщо у зобов'язанні встановлений строк (термін) його виконання, то воно підлягає виконанню у цей строк (термін).

Правовідносини позики та кредиту регулюються главою 71 Цивільного кодексу України.

Частина 1 статті 1049 ЦК України передбачає, що позичальник зобов'язаний повернути позикодавцеві позику (грошові кошти у такій самій сумі або речі, визначені родовими ознаками, у такій самій кількості, такого самого роду та такої самої якості, що були передані йому позикодавцем) у строк та в порядку, що встановлені договором.

Якщо договором встановлений обов'язок позичальника повернути позику частинами (з розстроченням), то в разі прострочення повернення чергової частини позикодавець має право вимагати дострокового повернення частини позики, що залишилася, та сплати процентів, належних йому відповідно до статті 1048 цього Кодексу (частина 2 статті 1050 ЦК України).

Верховний Суд України, керуючись статтями 559 та 1050 ЦК України, зробив висновок, що шестимісячний строк, передбачений частиною 4 статті 559 ЦК України, для пред'явлення вимоги поручителю обчислюється від дня дострокового повного погашення заборгованості, зазначеного кінцевим строком у вимозі кредитора до боржника.

Така позиція взагалі обмежує права кредиторів щодо пред'явлення вимог поручителю про повернення частини кредиту, строк повернення якої був передбачений кредитним договором, оскільки Верховний Суд України вважає початком обчислення шестимісячного строку для пред'явлення вимог поручителю - від дня дострокового повного погашення заборгованості.

Цей висновок підтверджує неоднозначне застосування частини 4 статті 559 ЦК України. У випадку прострочення чергової частини кредиту реалізоване банком право вимоги дострокового повернення іншої частини кредиту, яка залишилась, ніяк не може впливати на початок обчислення шестимісячного строку згідно ст. 559 ЦК України за вже простроченою частиною кредиту.

На нашу думку треба розрізнити початок обчислення шестимісячного строку, передбаченого частиною 4 статті 559 ЦК України, для пред'явлення вимоги поручителю в залежності від фактичних обставин, а саме:

- щодо простроченої заборгованості обчислення починається з наступного дня після дня настання строку погашення заборгованості за кредитом, в тому числі - від дня настання строку погашення частини заборгованості за кредитом, якщо виконання зобов'язання передбачено частинами (графік погашення кредиту, строк повернення траншу);

- щодо частини заборгованості, що залишилася не простроченою, та якщо позикодавець (банк) використав право вимагати дострокового повернення кредиту (частина 2 статті 1050 ЦК України), обчислення починається після настання дня дострокового повного погашення заборгованості, зазначеного кінцевим строком у вимозі кредитора до боржника.

Неоднозначне застосування частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України з метою встановлення скороченого строку позовної давності для вимог до поручителів, взагалі не відповідає волі законодавця, матеріалізованої у цій нормі права.

Згідно до ст. 256 ЦК України: *«Позовна давність - це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу.»*

Статтею 257 ЦК України передбачено, що: *«Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки.»*

Спеціальна позовна давність (скорочена або більш тривала порівняно із загальною позовною давністю) не передбачає випадку вимог до поручителя про стягнення заборгованості.

При цьому Верховний Суд України робить висновок, що *«вимогу до поручителя про виконання взятого ним зобов'язання має бути пред'явлено в межах строку дії поруки (6 місяців, 1 року чи будь-якого іншого строку, який встановили сторони в договорі)».*

Голова Верховного Суду України Ярослав Романюк: *«Щодо строку позовної давності, то, відповідно до ч.1 ст. 261 ЦК, його слід обчислювати від дня, коли про порушення свого права довідався або мав довідатися кредитор. З того часу в нього виникає право вимагати виконання обов'язку чи то від боржника, чи від поручителя, чи від них обох солідарно. Спливає позовна давність одночасно і для боржника, і для поручителя на підставі ст. 266 ЦК.*

Таким чином, у разі невиконання поручителем пред'явленої йому кредитором протягом шести місяців вимоги зобов'язання поруки зі спливом цього строку не припиняється і кредитор може її поза межами цього строку, але до спливу позовної давності за основною вимогою, пред'явити поручителю позов до суду про стягнення суми утвореного боржником боргу.» (копія статті «Про практику застосування судами України положень ч.4 ст.559 Цивільного кодексу України», Вісник Верховного Суду України, №10(170), додається за №21 переліку додатків, відповідна думка зазначена на сторінці 6).

IV. Приклади неоднозначного застосування частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України судами України.

1. Верховний Суд України

1.1. Постанова від 17 вересня 2014 року № 6-53цс14

(роздрукування копії постанови додається за №7 переліку додатків, офіційний веб-сайт Верховного Суду України [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/066CF7644AA9CEFD2257D62004AC48B](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/066CF7644AA9CEFD2257D62004AC48B)).

19 вересня 2014 року Верховний Суд України оприлюднив ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК у справі про стягнення заборгованості за кредитним договором.

«Верховний Суд України на засіданні Судової палати у цивільних справах 17 вересня 2014 року ухвалив постанову у справі № 6-53цс14 предметом якої був спір про стягнення заборгованості за кредитним договором.

Суд зробив правовий висновок про те, що, регулюючи правовідносини з припинення поруки у зв'язку із закінченням строку її чинності, частина четверта статті 559 ЦК України передбачає три випадки визначення строку дії поруки: протягом строку, установленого договором поруки (перше речення частини четвертої статті 559 ЦК України); протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання, якщо кредитор не пред'явить вимоги до поручителя (друге речення частини четвертої статті 559 ЦК України); протягом одного року від дня укладення договору поруки (якщо строк основного зобов'язання не встановлено або встановлено моментом пред'явлення вимоги), якщо кредитор не пред'явить позову до поручителя (третє речення частини четвертої статті 559 ЦК України).

Аналіз зазначеної норми права дає підстави для висновку про те, що строк дії поруки (будь-який із зазначених у частині четвертій статті 559 ЦК України) не є строком захисту порушеного права, а є строком існування суб'єктивного права кредитора й суб'єктивного обов'язку поручителя, після закінчення якого вони припиняються.

Це означає, що зі збігом цього строку (який є преклюзивним) жодних дій щодо реалізації свого права за договором поруки, зокрема й застосування судових заходів захисту свого права (шляхом пред'явлення позову), кредитор вчиняти не може.

З огляду на преклюзивний характер строку поруки й обумовлене цим припинення права кредитора на реалізацію даного виду забезпечення виконання зобов'язань застосоване в другому реченні частини четвертої статті 559 ЦК України словосполучення "пред'явлення вимоги" до поручителя протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання як умови чинності поруки слід розуміти як пред'явлення кредитором у встановленому законом порядку протягом зазначеного строку саме позовної, а не будь-якої іншої вимоги до поручителя.

При цьому зазначене положення не виключає можливості пред'явлення кредитором до поручителя іншої письмової вимоги про погашення заборгованості за боржника, однак і в такому разі кредитор може звернутися з такою вимогою до суду протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання.

Отже, виходячи з положень другого речення частини четвертої статті 559 ЦК України, слід дійти висновку про те, що вимогу до поручителя про виконання ним солідарного з боржником зобов'язання за договором повинно бути пред'явлено у судовому порядку в межах строку дії поруки, тобто упродовж шести місяців із моменту настання строку погашення чергового платежу за основним зобов'язанням (якщо умовами договору передбачено погашення кредиту періодичними платежами), або із дня, встановленого кредитором для дострокового погашення кредиту в порядку реалізації ним свого права, передбаченого частиною другою статті 1050 ЦК України, або із дня настання строку виконання основного зобов'язання (у разі, якщо кредит повинен бути погашений одноразовим платежем).

Таким чином, закінчення строку, установленого договором поруки, так само як сплив шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання або одного року від дня укладення договору поруки, якщо строк основного зобов'язання не встановлений, припиняє поруку за умови, що кредитор протягом строку дії поруки не звернувся з позовом до поручителя.»

Слід зазначити, що у справі № 6-53цс14 два судді з дев'яти присутніх суддів Судової палати у цивільних справах Верховного суду України не погодились з постановою та висловили окрему думку.

Окрема думка судді Верховного Суду України Гуменюка В.І.

(роздрукування додається за №8 переліку додатків, офіційний веб-сайт Верховного Суду України [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/066CF7644AA9CEFD2257D62004AC48B](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/066CF7644AA9CEFD2257D62004AC48B)).

«На мою думку законодавець чітко зазначає, що вимога – це одне, і якщо вимога заявляється, то особа має здійснити такі дії, а якщо позов – то має заявити клопотання, оскільки позов вирішується в суді.

Вважаю, що в другому реченні частини четвертої статті 559 ЦК України йдеться про вимогу до поручителя безпосередньо.

Цивільний кодекс України не передбачає скороченого строку позовної давності для пред'явлення вимог до поручителя у разі невиконання кредитного зобов'язання боржником, якщо у договорі поруки не встановлено строк його дії.»

Окрема думка судді Верховного Суду України Сеніна Ю.Л.

(роздрукування додається за №9 переліку додатків, офіційний веб-сайт Верховного Суду України [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/066CF7644AA9CEFD2257D62004AC48B](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/066CF7644AA9CEFD2257D62004AC48B)).

«Вважаю, що в другому реченні частини четвертої статті 559 ЦК України йдеться про вимогу до поручителя безпосередньо. Це преклюзивний строк, який не може бути перерваний заявленням вимог до суду, його закінчення свідчить про припинення зобов'язання поручителя і саме з таких підстав слід виходити при ухваленні рішення.

ЦК України не передбачає скороченого строку позовної давності для пред'явлення вимог до поручителя у разі невиконання кредитного зобов'язання боржником, якщо у договорі поруки не встановлено строк його дії. А якщо погодитись з висновком судової палати про те, що пред'явленням вимоги до поручителя є пред'явлення до нього позову, то виключається можливість пред'явлення позову до суду після спливу шести місяців, встановлених частиною четвертою статті 559 ЦК України.»

1.2. Постанова від 17 вересня 2014 року № 6-125цс14.

(роздрукування копії постанови додається за №10 переліку додатків, офіційний веб-сайт Верховного Суду України [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/70F7AAC14CA97F52C2257D5D002187E8](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/70F7AAC14CA97F52C2257D5D002187E8)).

Правова позиція.

«Відповідно до вимог частини другої статті 1054 та частини другої статті 1050 ЦК України у разі, якщо договором встановлений обов'язок позичальника повернути позичку частинами, то в разі прострочення повернення чергової частини позикодавця має право вимагати дострокового повернення частини позички, що залишилася, та сплати процентів.

Згідно з положеннями частини четвертої статті 559 ЦК України порука припиняється після закінчення строку, встановленого в договорі поруки. У разі, якщо такий строк не встановлено, порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя.

Пред'явленням вимоги до поручителя є пред'явлення до нього позову.

Установивши, що договором поруки не визначено строк, після закінчення якого порука припиняється, оскільки умовами цього договору встановлено, що він діє до повного припинення всіх зобов'язань боржника за кредитним договором, та що кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання, який був змінений відповідно до кредитного договору, не пред'явив протягом шести місяців позову до поручителя про виконання зобов'язання, суд дійшов правильного висновку про те, що зобов'язання за договором поруки припинилися.»

Слід зазначити, що у справі № 6-125цс14 суддя Судової палати у цивільних справах Верховного суду України Сенін Ю.Л. не погодився з постановою та висловив окрему думку.

Окрема думка судді Верховного Суду України Сеніна Ю.Л. у справі № 6-125цс14.

(роздрукування додається за №11 переліку додатків, офіційний веб-сайт Верховного Суду України [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/70F7AAC14CA97F52C2257D5D002187E8](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/70F7AAC14CA97F52C2257D5D002187E8)).

«Термін «вимога» є більш широким, ніж «позов», ці поняття не є тотожними. Термін «вимога» вживається в різних нормах Цивільного кодексу по-різному й має різне значення залежно від контексту. Якщо порівняти частину четверту статті 559 ЦК України із частиною першою статті 555 цього Кодексу, то стає очевидним, що законодавець припускає як звернення з вимогою до поручителя, так і пред'явлення позову

до нього. Саме тому стаття 555 ЦК України встановлює різні права та обов'язки поручителя у разі пред'явлення до нього вимоги або позову.

З огляду на це, пред'явлення вимоги, яка передбачена частиною четвертою статті 559 ЦК України, слід відрізняти від вимоги, яка називається «позов». Іншими словами, поручитель має отримати, відповідно основний боржник зобов'язаний пред'явити вимогу до поручителя, а вже після цього вирішувати питання щодо судового вирішення цього спору, оскільки сам факт отримання такої вимоги поручителем свідчитиме про те, що він повідомлений, і якщо він не буде добровільно виконувати свій обов'язок, це свідчитиме про порушення ним свого обов'язку.

Аналіз змісту статті 555 ЦК України, у якій вказано: «У разі одержання вимоги кредитора поручитель зобов'язаний повідомити про це боржника, а в разі пред'явлення до нього позову — подати клопотання про залучення боржника до участі у справі», не дає підстав для висновку про її подвійне тлумачення частини четвертої статті 559 ЦК України. Тобто тут законодавець чітко каже, що вимога — це одне, і якщо вимога до тебе заявляється, ти повинен здійснити такі певні дії, а якщо позов — то ти заявляєш клопотання, бо ця справа вирішується в суді.»

1.3. Постанова по справі № 6-бцс14 від 17.09.2014.

(роздрукування копії постанови додається за №12 переліку додатків, офіційний веб-сайт Верховного Суду України [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/3479CB22FBDCC04EC2257D5D002186B8](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/3479CB22FBDCC04EC2257D5D002186B8)).

Правова позиція.

«Строк поруки не є строком для захисту порушеного права. Це строк існування самого зобов'язання поруки. Таким чином, і право кредитора, і обов'язок поручителя по його закінченні припиняються, а це означає, що жодних дій щодо реалізації цього права, в тому числі застосування примусових заходів захисту в судовому порядку, кредитор вчиняти не може.

Отже, вимогу до поручителя про виконання взятого ним зобов'язання має бути пред'явлено в межах строку дії поруки (6 місяців, 1 року чи будь-якого іншого строку, який встановили сторони в договорі). Тому навіть якщо в межах строку дії поруки була пред'явлена претензія і поручитель не виконав вказані в ній вимоги, кредитор не має права на задоволення позову, заявленого поза межами вказаного строку, оскільки із закінченням строку припинилося матеріальне право».

2. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ

2.1. В ухвалі від 09.10.2013р. у справі № 6-23539св13 (роздрукування копії ухвали з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №13 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/34301138>) про стягнення заборгованості за кредитним договором і припинення договору поруки при застосуванні ч. 4 ст. 559 ЦК України Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ зроблено такий висновок — мотивуючи ухвалене рішення тим, що ОСОБА_5 не виконав умов вимоги про дострокове повернення кредиту у тридцятиденний строк з моменту її отримання, тобто до 26.02.2011р., саме з цієї дати починається перебіг шестимісячного строку звернення до суду із вимогами до поручителя, а позов банком подано лише у березні 2012 року, апеляційний суд не звернув уваги на те, що диспозиція ч. 4 ст. 559 ЦК України не встановлює обов'язок щодо судової форми пред'явлення вимог до поручителя, якою у розумінні наведеної норми може бути й досудова вимога про погашення боргу.

2.2. В ухвалі від 11.09.2013р. у справі № 6-25167св13 (роздрукування копії ухвали з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №14 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33434424>) про стягнення заборгованості за кредитним договором при застосуванні ч. 4 ст. 559 ЦК України Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ зроблено такий висновок, що оскільки вимога ОСОБА_1 надсилалася та отримана ним 05.03.2009р., тому твердження відповідача про пропущення шестимісячного

строку для звернення з вимогою до нього як до поручителя у відповідності до ч. 4 ст. 559 ЦК України суперечать доказам у справі.

2.3. В ухвалі від 15.05.2013р. у справі № 6-8233св13 (роздрукування копії ухвали з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №15 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/31297417>) про стягнення заборгованості за кредитним договором і припинення договору поруки при застосуванні ч. 4 ст. 559 ЦК України Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ зроблено такий висновок – у разі направлення кредитором письмової вимоги до поручителя на протязі шести місяців з моменту виникнення права на дострокове погашення кредиту і подання кредитором позову до поручителя після спливу шести місяців з моменту направлення такої вимоги порука не припиняється.

2.4. В ухвалі від 10.04.2013р. у справі № 6-53416св12 (роздрукування копії ухвали з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №16 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/30708273>) у справі про стягнення заборгованості за кредитним договором при застосуванні ч. 4 ст. 559 ЦК України Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ зроблено такий висновок – законодавець та сторони в договорі поруки визначили обов'язок банку протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання пред'явити вимогу до поручителя (як зробив банк), а не звернутися до суду із позовом. Обмеження шестимісячного строку звернення кредитора поданням відповідного позову до суду приписами ч. 4 ст. 559 ЦК України не встановлено. Зміст ч. 4 ст. 559 ЦК України не пов'язує припинення поруки з відсутністю звернення кредитора до суду протягом вказаного строку за наявності направленої поручителю письмової вимоги.

2.5. В ухвалі від 03.04.2013р. у справі № 6-85св13 (роздрукування копії ухвали з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №17 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/30611385>) про стягнення заборгованості за кредитним договором при застосуванні ч. 4 ст. 559 ЦК України Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ зазначено – висновок суду про припинення договору поруки, внаслідок пропущення банком шестимісячного строку пред'явлення вимоги (звернення до суду з позовом) до поручителя є помилковим, оскільки адресована на адресу відповідача вимога-претензія містить всі ознаки такої вимоги. Обмеження щодо такої вимоги поданням лише відповідного позову до суду приписами ч. 4 ст. 559 ЦК України не встановлено.

2.6. В ухвалі від 21.11.2012р. у справі № 6-39139св12 (роздрукування копії ухвали з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №18 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/27791596>) про стягнення заборгованості за кредитним договором і визнання договору поруки припиненим при застосуванні ч. 4 ст. 559 ЦК України Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ зроблено такий висновок – посилання апеляційного суду на те, що позов кредитною спілкою поданий 26.01.2011р., тобто, після спливу строку, передбаченого ч. 4 ст. 559 ЦК України, є також помилковим, оскільки у позивача є трирічний строк на звернення до суду. За таких обставин, у суду не було підстав для застосування норм ч. 4 ст. 559 ЦК України до даних правовідносин.

2.7. В ухвалі від 30.07.2014р. у справі № 6-23873св14 (роздрукування копії ухвали з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №19 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39999205>) викладено позицію про те, що у разі повернення

кредиту траншами припинення поруки внаслідок прострочення направлення вимоги щодо декількох траншів не призводить до припинення поруки щодо інших траншів за кредитним договором.

3. Вищий господарський суд України.

3.1. У постанові від 06.08.2014р. у справі № 35/478 (роздрукування копії постанови з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №20 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40111834>) викладено позицію про те, що подання позову більш ніж через 6 місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання, за умови направлення кредитором в межах цих 6 місяців на адресу поручителя поштою письмової вимоги про погашення заборгованості, не має наслідком припинення поруки.

3.2. У постанові від 26.02.2008р. у справі № 18/533 (роздрукування копії постанови з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №6 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1411535>) викладено позицію про те, що обмеження шестимісячного строку звернення кредитора поданням відповідного позову до суду частиною четвертою ст. 559 ЦК України взагалі не встановлено, є нормою яка ініційована безпосередньо апеляційним господарським судом і в дійсності в контексті ст. 559 ЦК України не існує.

При цьому окремо слід звернути увагу, що ухвалою Судової палати у господарських справах Верховного Суду України від 3 квітня 2008 року по справі №3-1357к08 (роздрукування копії ухвали з Єдиного державного реєстру судових рішень додається за №5 переліку додатків, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1810305>) відмовлено у порушенні провадження з перегляду постанови Вищого господарського суду України від 26 лютого 2008 року в справі №18/533.

З питання спірного тлумачення частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України відбувся круглий стіл в Верховному Суді України. Основні тези дискусії були запропоновані читачам «Віснику Верховного Суду України» №10 (170) - «Про практику застосування судами України положень ч.4 ст. 559 Цивільного кодексу України» (копія додається за №21 переліку додатків).

В обговоренні питань щодо застосування вищезазначеної правової норми брали участь судді Верховного Суду України, члени Науково-консультативної ради при Верховному Суді України, представники основних наукових шкіл цивільного права в Україні.

Більшість суддів та науковців висловили думку про те, що під вимогою слід мати на увазі в будь-якій доступній і зрозумілій для поручителя формі повідомлення його кредитором, що у зв'язку з невиконанням свого обов'язку боржником у поручителя виникло зобов'язання виконати обов'язок боржника. А зазначеною вимогою може бути позов до суду, але це зовсім не обов'язково. Не кожна вимога є позовом, проте кожен позов є вимогою. За змістом ст. 559 ЦК впливає, що не можна змінювати вимогу на позов, і тим паче ототожнювати їх. У зобов'язальному праві більше тридцяти понять «вимога», які чітко визначені. І ніде не зазначено, що вимога – це позов.

Пред'явлення вимоги, передбачене ч. 4 ст. 559 ЦК, слід відрізнити від вимоги – «пред'явлення позову». Отже поручитель має отримати вимогу, кредитор зобов'язаний пред'явити вимогу до поручителя, а вже після цього постає питання щодо судового вирішення цього спору, оскільки сам факт отримання такої вимоги поручителем свідчитиме про те, що він повідомлений, і якщо він не буде добровільно виконувати свій обов'язок, це свідчитиме про

порушення ним свого обов'язку.

У разі невиконання поручителем пред'явленої йому кредитором протягом шести місяців вимоги зобов'язання поруки зі спливом цього строку не припиняється і кредитор може й поза межами цього строку, але до спливу позовної давності за основною вимогою, пред'явити поручителю позов до суду про стягнення суми утвореного боржником боргу. Говорити про те, що шестимісячний строк можна розглядати як скорочений строк позовної давності підстав немає.

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України (викладеної в Ухвалі від 12 травня 2010 року, справа № 31-у/2010): „*під неоднозначним застосуванням положень Конституції України або законів України слід розуміти різне застосування одних і тих же норм цих правових актів судами України, іншими органами державної влади за однакових юридично значимих обставин*“.

Неоднозначне застосування положень частини 4 статті 559 Цивільного кодексу України, що викликає правову неясність та потребує офіційної інтерпретації, підтверджується вищезазначеними рішеннями судів касаційної інстанції: Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України та Верховним судом України.

На підставі вищевикладеного, керуючись ст. ст. 147, 150 Конституції України, п. 4 ст. 13, ст. ст. 42, 43 і 94 Закону України "Про Конституційний Суд України", з метою усвідомлення та роз'яснення смислу норми права для найбільш правильної її реалізації,

ПРОСИМО СУД:

Дати офіційне тлумачення положенням частини четвертої статті 559 Цивільного кодексу України в аспекті таких питань:

- чи слід розуміти, що під терміном «вимога», зазначеним в частині четвертій статті 559 Цивільного кодексу України, мається на увазі вимога до поручителя про добровільне виконання ним взятого на себе зобов'язання, а не позов до суду;

- чи слід розуміти, що підставою для початку обчислення шестимісячного строку, передбаченого в другому реченні частини четвертої статті 559 Цивільного кодексу України, для пред'явлення вимоги поручителю є строк виконання основного зобов'язання, в тому числі:

- у випадку якщо виконання основного зобов'язання передбачено частинами – строк виконання відповідної окремої частини зобов'язання;
- у випадку якщо позикодавець використав право вимагати дострокового повернення частини кредиту (частина 2 статті 1050 ЦК України) – строк дострокового повного погашення заборгованості, зазначений кінцевим строком у вимозі кредитора до боржника, але лише щодо частини кредиту, дострокове повернення якої вимагається;

- чи слід розуміти норму права (друге речення частини четвертої статті 559 Цивільного кодексу України), як таку, що припиняє поруку, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явив позову до поручителя, хоча і пред'явив вимогу.

Додатки:

Конституційне звернення, документи та матеріали до нього подаються у трьох примірниках у відповідності до вимог ст. 42 Закону України «Про Конституційний Суд України».

**В.о. Голови Правління
АТ «УкрСиббанк»**

С.М. Панов